

KISS ANNA

Belakni az idő nagy odvait

Mint ötvenhét nyarán.

Megszenvedtünk a hegyel, de a Subalyukat rejtő cserjék szétnyíltak a marokkövet használók világára. Bevillant valami félelem, otthonosság, mintha jártam volna itt velük, rejtőztem volna itt, hogy ők az enyéim. A Baradla kőtermében tűzhelyet, égett csontokat széthagyók is enyéim! Lélekben el sem jöttem onnan.

Idegenben is kerestem a hasonló helyeket. Hogy tanítson ember-voltommal szembenézni, emberibbnek sejtven az ősvilágot a mainál a falak festéknyomán, karomnyomain túl. S mivel a nagy kerék visszafelé nem forog...!, az én érdeklődésem végül is azt szolgálja, hogy mit kezdjek *most* a világgal – mi nem látszik mind jobbnak, jobbnak lenni, ha az időben messze visszanézek. De amire jutok, lefordítsam a magam életére: életmód, fáradság-tűrés, figyelem, együttműködés – művészet.

A Múzeumok is sokfélék, szerencsére. A szabadtérideken az üresség hívja elő az akkori életet, míg a neves épületekben a tárlók zsúfolt tárgyai teremtik maguk köré, gondos feliratok. Nekem ennyi elég. A zsúfolt, avított ítélt múzeumokban is hat rám egy csontfésű, egy a maga nemében szép edény, nemez-hattyú-dísz, bronz ékszer használójának, készítőjének kultúrája. Otthonom régi tárgyaiban is nyugalommal vesz körül – s az élehetetlen, fogyasztói világ kinti zaklatottsága.

A muzeológust nyilván a felelőssége indítja újításokra, a felnővőkre gondol.

Végül is, nekem már nem kell az idő tárlataihoz odaszoknom. Ismerem a szellem semmihez sem fogható örömét, a kutatóutak, tudós olvasmányok ízét, sajnálom is magam a korkövetelménynek látszó felszínes tájékozottságra. Amiben mégis eddig jutok, nem nagy tisztesség, dicsérem a múzeumokat inkább. Ezúttal a történetieket. Mint embert – identitásom keresésében (mi fontosabb?) a múzeumok úgy szolgálnak, mint a szóbeliség, a könyvtárak összehordott tudása. De él bennem egy elszánt kalandor is, időnként feltúrja az antikváriumokat, régiségboltokat, világgá megy: múzeumok, piacok, temetők, szakrális helyszínek – mit eszem, hol alszom, az mellékes. Mint ötvenhét nyarán volt.

Tudva, hogy ember-voltunk kettősségével szembenézni nem könnyű, tanulni, fáradni kell, időt hagyni mindennek, lenni tudni *csak úgy*. Örülni annak, amink van, az évszakok pompájának, hogy a kultúra ott lehet a legmindennapibb dolgainkban is, felfénylik, mint az ég kegyelme. Mi másban bízhatnánk, mi emberek?, kétségek nélkül magunkban is nehéz.